เอกสารวิชาการ

Academic Focus

ความต้องการแรงงานไทย ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (พ.ศ. 2561-2570)

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ISBN 2287-0520
ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก http://www.parliament.go.th/library

Academic Focus
สิงหาคม 2561

สารบัญ

บทนำ 1

1. ศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) 2

2. การประมาณการแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) 4

2.1 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) 6

2.2 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) 8

3. การประมาณการแรงงานในภาพรวมของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ปี พ.ศ. 2561-2570 12

4. ช่องว่างทางทักษะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 13

5. ปัญหาและแนวทางการแก้ไข 14

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา 16

บรรณานุกรม 19

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
http://www.parliament.go.th/library

ความต้องการแรงงานไทยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (พ.ศ. 2561-2570)

บทนำ

ประเทศไทยนับว่ามีความหลากหลายทางอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมการบริการ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมการขนส่ง และอุตสาหกรรมสกัดจากธรรมชาติ โดยรายได้จากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีผลต่อระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นอย่างมาก แต่ทว่าปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมของไทยกำลังเผชิญปัญหาทั้งจากภายในและต่างประเทศ เช่น ปัญหาด้านการลงทุน ปัญหาจากการต่อต้านแรงงานข้ามชาติ ปัญหาจากการสนับสนุนการวิจัย ปัญหาจากการพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม ปัญหาจากการที่ภาครัฐชี้นำอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือกระแสชาตินิยมทางเศรษฐกิจในการผลักดันใช้มาตรการกีดกันทางการค้า เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน มุ่งเน้นนโยบายการขยายตัวการส่งออกเป็นหลัก เป็นต้น และจากการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศย้อนหลัง พบว่าในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวต่ำลงอยู่ที่ร้อยละ 3 ต่อปี การลงทุนมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2 ต่อปี มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี และผลิตภาพรวมของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.7 ต่อปี (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2560, น. 4) ซึ่งนับเป็นการเติบโตที่ค่อนข้างช้า เช่นเดียวกับภาคแรงงานที่กำลังขาดแคลนแรงงานที่มีศักยภาพและเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ด้วยเหตุนี้พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีจึงมีนโยบายเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ภายในประเทศที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมการค้า การลงทุน พร้อมกับพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และจากความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักการ **"โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก" (Eastern Economic Corridor) หรือ EEC** (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 28 มิถุนายน 2559) และได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ร่วมกับ กระทรวงคมนาคม กองทัพเรือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาหลักการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย และต่อมาได้จัดตั้ง **"สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก" (Eastern Economic Corridor Office of Thailand) หรือ สกรศ.** ขึ้น ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น **"สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก" หรือ สกพอ.** ตามพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 และเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น **"เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก"** แต่ยังคงชื่อภาษาอังกฤษเช่นเดิม

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดำเนินงานโดยนายคณิศ แสงสุพรรณ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นหน่วยงานสำคัญในการประสานงานและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560–2564 ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยยุทธศาสตร์ของโครงการพัฒนาพิเศษภาค สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย พ.ศ. 2560–2579 ที่ต้องการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม สร้างการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควบคู่กับการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยสรุปมิติการเปลี่ยนแปลงกรอบยุทธศาสตร์ทางอุตสาหกรรมได้ 3 มิติ ด้วยกัน คือ

1) พัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่การผลิตเชิงนวัตกรรม
2) พัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยี
3) พัฒนาอุตสาหกรรมโดยเน้นภาคการบริการมากขึ้น

1. ศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard)

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของโลก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายการค้า การลงทุน ระบบการคมนาคม ความร่วมมือกันระหว่างประเทศ หรือการเกิดขึ้นของเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Economics Community) หรือ AEC ที่มีเป้าหมายให้ประเทศในอาเซียนมีการเปิดตลาดการค้า การลงทุน และเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และแรงงานอย่างเสรี

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องปรับการลงทุนครั้งใหญ่ของประเทศ เพื่อดึงดูดนักลงทุนทั้งจากภายในและต่างประเทศในอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็ยังพัฒนาอุตสาหกรรมเดิมอย่างต่อเนื่อง โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตมากขึ้น และเหตุผลสำคัญที่รัฐบาลได้เลือกเขตพื้นที่ **"โครงการชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard Development: ESB)"** หรือนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดเดิม ซึ่งมีพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ในการส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวถือเป็นประตูสำคัญของนักลงทุน มีอาณาเขตใกล้เคียงกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้งยังเป็นประตูที่สามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศสาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ ประกอบกับอุตสาหกรรมเดิมในเขตอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดนั้น ไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ได้ จึงจำเป็นต้องปรับทิศทางการลงทุนโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง อีกทั้งยังเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สามารถขยายการลงทุนเพื่อรองรับอุตสาหกรรมได้อย่างแน่นอน โดยสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านอุตสาหกรรม

เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมที่มีโรงงานมากกว่า 420 แห่ง โดยมีนักลงทุนมากกว่า 257 ราย และมีอุตสาหกรรมหลากหลาย เช่น อุตสาหกรรมกลุ่มยานยนต์ อุตสาหกรรมโลหะภัณฑ์ อุตสาหกรรมพลาสติกและโพลีเมอร์ อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์และสินค้าอุปโภค อุตสาหกรรมอุปกรณ์ก่อสร้าง และอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เป็นต้น

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.2.1 ถนน

เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีถนนที่สามารถเชื่อมโยงได้ทุกภาคของประเทศ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 3 หมายเลข 34 หมายเลข 36 หมายเลข 304 หมายเลข 331 หมายเลข 344 หมายเลข 361 และทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง หมายเลข 7 (กรุงเทพฯ–ชลบุรี) และปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างส่วนต่อขยายทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 ช่วงขยายพัทยาถึงแหลมฉบัง อีกทั้งกรมทางหลวงชนบทกำลังเพิ่มช่องจราจรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางการขนส่งและเอื้อต่อการค้า การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้นอีกด้วย

1.2.2 รถไฟ

เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีเส้นทางรถไฟที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก กับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ รถไฟทางคู่สายหัวหมาก–ฉะเชิงเทรา สายฉะเชิงเทรา–ศรีราชา–แหลมฉบัง ซึ่งในปัจจุบันกำลังสร้างรถไฟทางคู่ฉะเชิงเทรา–คลองสิบเก้า–แก่งคอย อีกทั้งปัจจุบันมีโครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงเส้นทางจากกรุงเทพฯ–ระยองอีกด้วย

1.2.3 ท่าเรือ

เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีท่าเรือที่สำคัญ ได้แก่ ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด และท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ โดยแต่ละท่าเรือจะมีจุดเด่นต่างกัน คือ ท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือน้ำลึกที่สำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ มีอัตราการเติบโตในการขนส่งระหว่างประเทศในอัตราที่สูง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด เป็นท่าเรือขนาดใหญ่ที่มีความทันสมัย มีการให้บริการอย่างครบวงจร และได้เปิดโอกาสให้เอกชนเช่าท่าเรือเป็นคลังน้ำมัน คลังสินค้า และโรงไฟฟ้า เป็นต้น ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบเป็นที่จอดเรือและใช้ประโยชน์ในภาคอุตสาหกรรมต่อเรือ แท่นขุดเจาะน้ำมัน และขนส่งผู้โดยสาร นอกจากนี้ยังมีนโยบายพัฒนาท่าเรือสัตหีบเป็นท่าเรือแห่งการท่องเที่ยวตามเส้นทาง ปราณบุรี–บางปู–สัตหีบ เพื่อรองรับผู้โดยสาร 3 ล้านคนต่อปีในอนาคต

1.2.4 สนามบิน

เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีสนามบินที่อำนวยต่อการคมนาคมและขนส่ง คือ สนามบินนานาชาติอู่ตะเภา ซึ่งเป็นสนามบินที่อยู่ภายใต้การดูแลของกองทัพเรือ เพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านความมั่นคงและการค้าพาณิชย์ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 16,700 ไร่ เป็นพื้นที่ของคลังสินค้า 20,000 ตารางเมตร และในปัจจุบันกำลังดำเนินการก่อสร้างอาคารใหม่รองรับการขยายความจุของผู้โดยสารจาก 3 ล้านคน เป็น 15 ล้านคน และเพื่อพัฒนาเป็นท่าอากาศยานเชิงพาณิชย์แห่งที่ 3 ของประเทศต่อไป

1.3 ด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ขึ้นกับการเจริญเติบโตในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมา คือ ภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 32 และภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการวัดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน 3 จังหวัดดังกล่าว ใน พ.ศ. 2557 พบว่ามีการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี พลังงาน และยานยนต์ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคอุตสาหกรรมเท่ากับ 1.2 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของประเทศ และประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 624,185 บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 4)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบถึงโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งเป็นโครงสร้างสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศ อีกทั้งพื้นที่อุตสาหกรรมดังกล่าวยังเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเชื่อมต่อของระบบขนส่งแล้ว และยังเปิดโอกาสให้เกิดการค้าเสรีในอาเซียน จีน และอินเดียอีกด้วย

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้าในระดับภูมิภาค พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการสร้างความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมพื้นฐานในปัจจุบัน ควบคู่กับการส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการพัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่ที่กำลังเกิดขึ้น โดยได้กำหนดประเภทของอุตสาหกรรมเป็น 10 ประเภท ประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรมเดิมที่ดำเนินการอยู่แล้วในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคือการต่อยอดความสำเร็จของอุตสาหกรรมเดิม โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในภาคการผลิตให้เกิดผลิตภัณฑ์ บริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังต้องการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และ 5 อุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงในภาคการผลิตและภาคบริการ จัดเป็นอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ของไทยที่จะกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักของไทยในอนาคต

2. การประมาณการแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพทางการผลิตการบริการด้านต่าง ๆ ควบคู่กับการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อให้เกิด

ความทันสมัย มีต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม เกิดผลิตภัณฑ์และบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถยกระดับเศรษฐกิจของประเทศแบบก้าวกระโดด และตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

รายงานของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) พบว่า ใน พ.ศ. 2560 ได้มีการอนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุนในประเทศรวม 1,227 โครงการ มูลค่ารวม 625,080 ล้านบาท และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้รับอนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 259 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนประมาณ 310,337 ล้านบาท โดยพื้นที่อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ได้รับอนุมัติโครงการมากที่สุดจำนวน 133 โครงการ มูลค่า 117,311 ล้านบาท ลำดับต่อมา คือ จังหวัดระยองได้รับอนุมัติจำนวน 93 โครงการ มูลค่า 162,751 ล้านบาท และจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับอนุมัติจำนวน 33 โครงการ มูลค่า 30,275 ล้านบาท จากการอนุมัติโครงการ การอนุมัติเงินลงทุนและจากการประชาสัมพันธ์ที่ในสื่อต่าง ๆ ทำให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาจึงตระหนักถึงการลงทุนครั้งสำคัญในพื้นที่ดังกล่าว เช่นเดียวกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพราะความสำเร็จขององค์กรต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมทุกประเภทจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย อีกทั้งยังจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับประเภทอุตสาหกรรม ผู้ศึกษาเห็นว่าควรทำความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานพร้อมกับวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะเบื้องต้นของอุตสาหกรรมทั้ง 10 ประเภท ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป (First S-curve) หรืออุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต (New S-curve) ซึ่งในบทความนี้ผู้ศึกษาให้ความสนใจในการวิเคราะห์ประมาณการจำนวนแรงงานที่คาดว่าจะเป็นที่ต้องการของแต่ละอุตสาหกรรม ในระยะเวลา 10 ปี โดยใช้ข้อมูลของกระทรวงแรงงานเป็นพื้นฐานในการประมาณการ อีกทั้งยกตัวอย่างอาชีพในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมเพิ่มเติมอีกด้วย ดังนี้

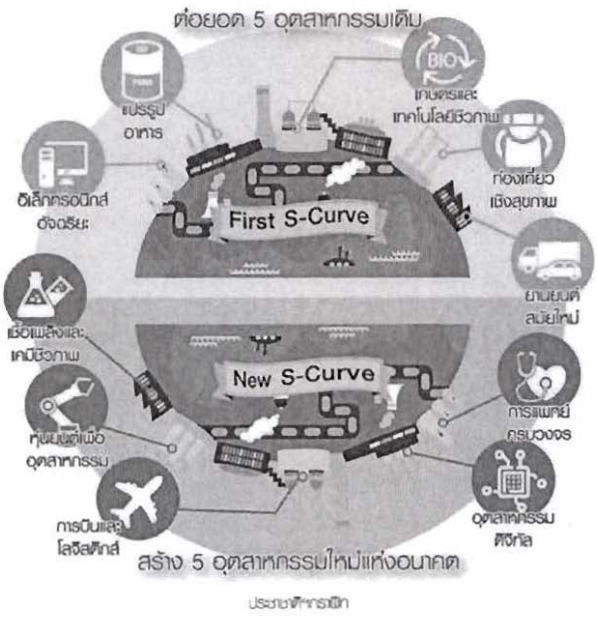

ภาพที่ 1 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายใน EEC

ที่มา: *มติ ครม. 17 พ.ย. 2558 เห็นชอบข้อเสนอ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย.* โดย ประชาชาติธุรกิจ กราฟิก.

2.1 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve)

อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) หมายถึง อุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยจะมีการลงทุนเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะกลาง หรือเรียกได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการต่อยอด ประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

2.1.1 อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive)

อุตสาหกรรมยานยนต์นับเป็นหนึ่งอุตสาหกรรมที่รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง แต่ในระยะ 1-2 ปี ที่ผ่านมาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เช่น การกำหนดนโยบายการนำเข้ารถยนต์ในตะวันออกกลาง (วรรณา ยงพิศาลภพ, 2560) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และเพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นการผลิต ยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) โดยเฉพาะการออกแบบรูปลักษณ์ และจัดทำต้นแบบ ซึ่งจะนำเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำสูง มาประกอบชิ้นส่วนรถยนต์ ประกอบกับการพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนรถยนต์ให้ก้าวหน้าเท่าทันมาตรฐานโลก

จากการประมาณการแรงงานด้านยานยนต์สมัยใหม่ของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 10,036 คน เป็น 21,897 คน ใน พ.ศ. 2565 และเป็น 47,732 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยกลุ่มที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษา วุฒิปริญญาตรี วุฒิวิชาชีพ ในขณะที่จะลดสัดส่วนกลุ่มที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น หรือต่ำกว่าลง ตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิจัยยานยนต์ ผู้ออกแบบเครื่องจักรกลอัตโนมัติ ผู้ผลิตหุ่นยนต์ วิศวกรโลหการ วิศวกรอุตสาหการ นักวัสดุศาสตร์ เป็นต้น

2.1.2 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics)

เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้ยานยนต์และอุปกรณ์โทรคมนาคม เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการออกแบบและผลิตอุปกรณ์ โดยนำชิ้นส่วนต่าง ๆ มาประกอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ชิ้นส่วนรถยนต์ หุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม แขนกลประกอบเครื่องจักร เป็นต้น

จากการประมาณการแรงงานด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่าจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 4,494 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 5,227 คน ใน พ.ศ. 2565 และเป็น 7,397 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยจะจ้างงานเพิ่มขึ้นในกลุ่มวุฒิวิชาชีพ และวุฒิปริญญาตรี ในขณะที่จะลดกลุ่มวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น หรือต่ำกว่าลง ตัวอย่างสายอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น วิศวกรโทรคมนาคม วิศวกรอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรไฟฟ้า นักปัญญาประดิษฐ์ วิศวกรเกี่ยวกับซอฟแวร์ วิศวกรควบคุมการใช้และดูแลรักษาเทคโนโลยีในระบบอัตโนมัติที่ใช้ในโรงงาน เป็นต้น

2.1.3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยงเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism)

เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากทำให้นักท่องเที่ยวได้ผ่อนคลายกับสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว ยังเดินทางมาเพื่อเข้ารับบริการด้านการแพทย์เพื่อส่งเสริม บำบัด หรือ

ฟื้นฟูสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน เช่น เข้ารับการปรึกษาด้านสุขภาพ การใช้บริการสปา การนวด การฝึกสมาธิ เป็นต้น จากการจัดอับดับของ The International Healthcare Research Center (IHRC) พบว่าประเทศไทยมีจุดแข็งทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน จัดอยู่ในอันดับ 6 ของโลก (ธันยาพร เล้าโสภาภิรมย์, 2560,) โดยมีจุดแข็งต่อไปนี้

1. มีสถานพยาบาล บุคลกรทางการแพทย์ที่มีมาตรฐาน ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ
2. อัตราค่าบริการไม่สูงมาก
3. แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

จากการประมาณการแรงงานด้านการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 9,682 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 24,593 คน ใน พ.ศ. 2565 และเป็น 59,476 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยวุฒิที่จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ วุฒิวิชาชีพ และระดับปริญญาตรี ในขณะที่จะลดสัดส่วนวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง โดยตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสายอาชีพดังกล่าวนี้ เช่น แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ล่าม เป็นต้น

จากจุดแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย ผู้ศึกษาคิดว่ารัฐบาลควรมุ่งพัฒนาศักยภาพแรงงานในกลุ่มดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยยกระดับการบริการของไทยให้ก้าวสู่ความเป็น Modern Services เนื่องจากจังหวัดชลบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ โดยมีที่พักและโรงแรมมากกว่า 2,000 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวกว่า 50 แห่ง รวมถึงมีการขยายตัวของร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกยังมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นจำนวนมาก เช่น ที่ตั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ บุคลากรทางการแพทย์ และเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมให้แรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีจิตบริการที่แท้จริงควบคู่กับการส่งเสริมทักษะทางภาษาให้กับแรงงานในกลุ่มดังกล่าวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเดินทางมายังเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย

2.1.4 อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology)

อุตสาหกรรมการเกษตรนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศมาจากการส่งออกสินค้าเกษตร โดยกลุ่มสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย กลุ่มน้ำตาล กลุ่มเครื่องดื่ม กลุ่มผลไม้ กลุ่มยางพารา และกลุ่มข้าวและธัญพืช อีกทั้งในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้มีแรงงานสูงถึงร้อยละ 40 โดยหากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาสินค้าการเกษตรแล้วนั้น จะสามารถสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรได้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการจ้างงานในภาคการเกษตรมากขึ้นเช่นกัน จึงมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลระดับสูง (Advanced analytics) ในการวิเคราะห์หาวิธีการทำการเกษตรให้ได้ผลดีที่สุด ส่งเสริมการวิจัยและการลงทุนทางเทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยจุลินทรีย์ การใช้สารละลายจุลธาตุ การใช้เทคโนโลยีในการเก็บรักษา บรรจุ สินค้าการเกษตร ตลอดจนการจัดศูนย์กลางการค้าทางการเกษตร เพื่อส่งเสริมการแสดงและจำหน่ายสินค้าการเกษตรอีกด้วย

จากการประมาณการแรงงานด้านการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 11,154 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 21,897 คน ใน พ.ศ. 2565 และเป็น 47,732 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยกลุ่มที่จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ วุฒิวิชาชีพ และวุฒิปริญญาตรี ในขณะที่จะลดกลุ่มมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง และตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักชีววิทยา นักจุลชีวิทยา นักวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม วิศวกรสิ่งแวดล้อม นักวิจัย เป็นต้น

2.1.5 อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the future)

เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากผลผลิตทางการเกษตรผ่านการแปรรูป แปลงสภาพ โดยนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาปรับใช้เพื่อส่งต่อผลิตภัณฑ์อาหารออกสู่ท้องตลาดให้กับผู้บริโภค โดยเป็นหนึ่งอุตสาหกรรมที่เกิดการจ้างงานจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยยังคงเป็นประเทศเกษตรกรรม มีวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์อาหารที่หลากหลาย มีรายได้จากการส่งออกผลิตภัณฑ์ทางอาหารเป็นสำคัญ ในปัจจุบันมีประชากรเพิ่มมากขึ้นความต้องการบริโภคอาหารก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการบริโภคและส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้กับผู้บริโภคควบคู่ไปด้วยกัน

จากการประมาณการแรงงานด้านการแปรรูปอาหาร ของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 4,388 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 9,428 คน ใน พ.ศ. 2565 และเป็น 21,404 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยกลุ่มที่จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ วุฒิวิชาชีพ และวุฒิปริญญาตรี ในขณะที่จะลดกลุ่มมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง ตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิทยาศาสตร์การอาหาร นักโภชนาการ วิศวกร นักออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาด้านการผลิตอาหาร เป็นต้น

2.2 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve)

อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) หมายถึง อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาปรับใช้เพื่อเปลี่ยนรูปแบบสินค้าและบริการ อุตสาหกรรมใหม่เหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และภาคอุตสาหกรรมไปสู่อนาคต ซึ่งประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

2.2.1 หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics)

เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องจักรกล โดยใช้หุ่นยนต์ในการทำงานแทนมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้ควบคุมและสั่งงานให้หุ่นยนต์ทำงานตามที่ตนต้องการ โดยทั่วไปหุ่นยนต์จะถูกสร้างไว้เพื่อทำงานที่ยาก ซับซ้อน มีความเสี่ยงต่อชีวิตและสุขภาพ ในอดีตการใช้หุ่นยนต์แทนมนุษย์ยังไม่เป็นที่นิยมมีเพียงใช้เพื่อการสำรวจพื้นที่ในบริเวณแคบ การสำรวจดวงจันทร์ ดาวเคราะห์นอกโลก เป็นต้น แต่ปัจจุบันมีหลายอุตสาหกรรมที่นำหุ่นยนต์มาใช้ในการทำงาน เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใช้หุ่นยนต์ในการเชื่อมโลหะ อุตสาหกรรมการแพทย์ ผลิตหุ่นยนต์แบบแขนในการจัดยาและเครื่องมือทางการแพทย์ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ใช้หุ่นยนต์ในการดำน้ำ ใช้หุ่นยนต์ในการกู้ระเบิด ใช้หุ่นยนต์ในกระบวนการอัดฉีดพลาสติก เป็นต้น จากการสำรวจสภาวการณ์ทำงานของประชากรโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าข้อมูลจำนวนผู้ทำงานในอุตสาหกรรมหุ่นยนต์

ช่วง พ.ศ. 2556-2560 มีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมใหม่และกำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยสามารถประมาณการสัดส่วนของกลุ่มวิชาชีพที่จะเกิดการจ้างงานได้เป็นสัดส่วนดังนี้ กลุ่มวุฒิวิชาชีพร้อยละ 35 กลุ่มปริญญาตรีร้อยละ 45 และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 20 ตามลำดับ (กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กองเศรษฐกิจการแรงงาน, 2560, น. 85) และตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักพัฒนาซอฟต์แวร์ โปรแกรมเมอร์ วิศวกรคอมพิวเตอร์ ผู้ออกแบบและวิเคราะห์ เป็นต้น

2.2.2 อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics)

เป็นอุตสาหกรรมที่ขนส่งผู้โดยสารหรือสินค้าทางอากาศทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยครอบคลุมตั้งแต่การจัดการธุรกิจการบิน การจัดการท่าอากาศยาน การให้บริการเช่าอากาศยาน การซ่อมบำรุง และการควบคุมการจราจรทางอากาศ เป็นต้น อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์นับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยได้เปรียบประเทศอื่น ๆ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศที่มีพื้นที่เป็นจุดศูนย์กลางในอาเซียน อีกทั้งยังใกล้กับประเทศจีนและอินเดีย จึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีโอกาสในการขยายตัวได้สูง

จากการประมาณการแรงงานด้านการบินและโลจิสติกส์ ของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่าจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 7,121 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 13,309 คน ใน พ.ศ. 2565 และเพิ่มเป็น 28,308 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในกลุ่มวุฒิวิชาชีพ วุฒิปริญญาตรี และตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักบิน วิศวกรการบิน วิศวกรเครื่องกล (อากาศยาน) วิศวกรเครื่องกล (โครงสร้าง) วิศวกรขนส่ง วิศวกรออกแบบ วิศวกรโครงการ เป็นต้น

2.2.3 อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals)

เชื้อเพลิงชีวภาพ หมายถึง สสารที่ได้จากพืชหรือสัตว์ผ่านการสังเคราะห์แสงแล้วใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการรวบรวมพลังงานไว้ในรูปของพลังงานเคมี และเมื่อนำพลังงานที่สะสมไว้นั้นผ่านกระบวนการที่เหมาะสมก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงสสารเดิมเป็นพลังงานต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้

เคมีชีวภาพ (Bio-chemicals) ส่วนใหญ่จะถูกใช้ในภาคการเกษตรเป็นสำคัญ เนื่องจากการใช้ชีวมวลเป็นวัตถุดิบ แต่ในปัจจุบันมีการแปรสภาพชีวมวลหรือแปรสภาพวัตถุดิบจากภาคการเกษตรเป็นเพลิงชีวภาพ สารเคมี หรือพลาสติกชีวภาพผ่านกระบวนการทางเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น การหมักเป็นการเร่งปฏิกิริยาด้วยเอนไซม์หรือกระบวนการทางวิศวกรรมเคมี เช่น การเร่งความร้อนโดยใช้ปฏิกิริยาเคมี และในอนาคตอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพจะถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ มากขึ้น

จากการประมาณการแรงงานด้านเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 1,074 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 2,461 คน ใน พ.ศ. 2565 และเพิ่มเป็น 5,735 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยกลุ่มที่จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ วุฒิวิชาชีพ และปริญญาตรี ในขณะที่จะลดวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง ตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่นนักวิจัยปิโตรเคมี นักเคมีวิเคราะห์เกี่ยวกับพลังงานทดแทน นักวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

2.2.4 **อุตสาหกรรมดิจิทัล** (Digital)

เป็นอุตสาหกรรมที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในภาคการผลิต โดยให้ผู้ประกอบการสามารถใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ และระบบอัตโนมัติที่เหมาะสม โดยสามารถแยกประเภทสินค้าดิจิทัลได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย

1) **เนื้อหาดิจิทัลและข้อมูลดิจิทัล** ฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์อัจฉริยะ ซอฟต์แวร์และระบบอัจฉริยะ

2) **บริการดิจิทัล** เช่น ธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับหน่วยจัดเก็บข้อมูลและการประมวลผลออนไลน์ (Cloud computing)

3) **โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล** เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ให้มีการลงทุนด้าน Internet of Things (IoT) เพื่อสร้างโอกาสต่อผู้ประกอบการในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยจะนำ IoT มาปรับใช้กับภาคการเกษตร เพื่อควบคุมการให้น้ำ การควบคุมโรคและศัตรูพืช ตลอดถึงการติดตามสภาพดิน เพราะปัจจุบันมีการนำ IoT มาใช้ในภาคการเกษตรเพียงร้อยละ 0.1 แต่ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตมีการใช้สูงถึงร้อยละ 76 (เจาะลึกอุตสาหกรรมเด่นชานรับโครงการ EEC, 2561)

จากการประมาณการแรงงานด้านอุตสาหกรรมดิจิทัลของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่าจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต้องการแรงงานเพียง 2,485 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 4,104 คน ใน พ.ศ. 2565 และเพิ่มเป็น 8,291 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยกลุ่มแรงงานที่จะมีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น คือ ระดับปริญญาตรี และวุฒิวิชาชีพ ในขณะที่จะลดวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง และตัวอย่างอาชีพ เช่น โปรแกรมเมอร์ นักวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยของไอที เป็นต้น

2.2.5 **อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร** (Medical Hub)

เป็นอุตสาหกรรมที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใน 5 อุตสาหกรรมเดิม โดยจะเพิ่มธุรกิจทางด้านการแพทย์เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางแพทย์ (Medical Hub) และเพิ่มขีดความสามารถทางการแพทย์อย่างครบวงจร อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) **การให้บริการสมัยใหม่** เช่น การให้บริการด้านการแพทย์ผ่านอินเทอร์เน็ตและสมาร์ตโฟน (eHealth and mHealth) โดยจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเชื่อมต่อกับระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Medical Records : EMRs) เป็นการให้คำปรึกษาทางการแพทย์ทางไกล เพื่อเป็นทางเลือกในการรักษาพยาบาล

2) **การวิจัยและผลิตอุปกรณ์การแพทย์** เช่น เครื่องวัดความดันโลหิต เครื่องวัดการเต้นของหัวใจ เพื่อวินิจฉัยและติดตามผลระยะไกล โดยจะเป็นผลดีกับกลุ่มที่มีโรคเรื้อรังและต้องพบแพทย์เป็นประจำ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือ ผู้สูงอายุ และจะเป็นผลดีกับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ในการให้บริการได้รวดเร็วขึ้น

3) **การวิจัยยาและเวชภัณฑ์** โดยส่งเสริมการวิจัยและผลิตยาที่ทันสมัย ลดระยะการทดลองยาและเพิ่มประสิทธิภาพของยามากขึ้น

จากการประมาณการแรงงานด้านการแพทย์ครบวงจรของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่ามีการจ้างงานเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นจาก 9,449 คน ใน พ.ศ. 2560 เป็น 12,525 คน ใน พ.ศ. 2565 และเพิ่มเป็น 20,977 คน ใน พ.ศ. 2570 โดยจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในวุฒิวิชาชีพ และวุฒิปริญญาตรี ในขณะที่จะลดวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่าลง และตัวอย่างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล เภสัชกร นักเทคนิคการแพทย์ นักกายภาพบำบัด เป็นต้น

สรุปการประมาณการแรงงานของกระทรวงแรงงาน

ตารางที่ 1 ประมาณการจำนวนแรงงานไทยใน EEC จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2570
ยานยนต์สมัยใหม่	10,036	21,897	47,732
อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ	4,494	5,227	7,397
การท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	9,682	24,596	59,476
การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ	11,154	21,897	47,732
การแปรรูปอาหาร	4,388	9,428	21,404
หุ่นยนต์	15	-	-
การบินและโลจิสติกส์	7,121	13,309	28,308
เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ	1,074	2,461	8,291
ดิจิทัล	2,485	4,104	8,291
การแพทย์ครบวงจร	9,449	12,525	20,977
รวม (คน)	**59,898**	**115,444**	**249,608**

ที่มา: "รายงานการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลแรงงานและประมาณการความต้องการแรงงาน" โดย กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กองเศรษฐกิจการแรงงาน, 2560, กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

จากการประมาณการแรงงานของกระทรวงแรงงานในแต่ละอุตสาหกรรมตามตารางที่ 1 พบว่า ใน พ.ศ. 2565 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต้องการแรงงานมากที่สุด จำนวน 24,596 คน รองลงมา คือ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่และอุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ จำนวน 21,897 คน และใน พ.ศ. 2570 พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต้องการแรงงานมากที่สุดเช่นเดียวกับ พ.ศ. 2565 ซึ่งต้องการในจำนวนสูงขึ้นถึง

59,476 คน รองลงมา คือ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่และอุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ จำนวน 47,732 คน เช่นเดียวกับ พ.ศ. 2565

จากการประมาณการตามตามตารางที่ 1 ทำให้พบข้อมูลชัดเจนว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความต้องการแรงงานมากที่สุดจาก 10 อุตสาหกรรม ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมเดิมที่ถือว่ามีความศักยภาพอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยว ความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความพร้อมด้านแรงงาน ประกอบกับมีการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 200,000 ล้านบาท การสนับสนุนเพื่อพัฒนาเมืองใหม่ 400,000 ล้านบาท อีกทั้งการพัฒนาสนามบิน ท่าเรือ และถนน ทั้งหมดนี้ล้วนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพถือเป็นอุตสาหกรรมต้น ๆ ที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างรวดเร็วและต้องการปริมาณแรงงานจำนวนมากร่วมขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ

ต่างจากอุตสาหกรรมหุ่นยนต์ถือเป็นอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต ที่คาดว่าอีก 2-3 ปี จะนำเทคนิคทางหุ่นยนต์มาปรับใช้ในอุตสาหกรรมอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ประกอบกับภาวะการขาดแคลนแรงงานของภาคอุตสาหกรรม ที่ยังคงเป็นปัญหาและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ขณะเดียวกันสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ต้องพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านการเพิ่มผลิตภาพอย่างต่อเนื่อง ยิ่งทำให้การใช้งานหุ่นยนต์ในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการเติบโตอย่างมีนัยสำคัญในอนาคต ทั้งนี้จากตารางการประมาณการในตารางที่ 1 จึงยังไม่สามารถประมาณการจำนวนแรงงานด้านอุตสาหกรรมหุ่นยนต์ออกมาเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมใหม่และต้องมีการลงทุนและการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จึงจะสามารถประมาณการได้

3. การประมาณการแรงงานในภาพรวมของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ปี พ.ศ. 2561–2570

ตารางที่ 2 ประมาณการจำนวนแรงงานไทยใน EEC จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566	พ.ศ. 2567	พ.ศ. 2568	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2570	รวม 10 ปี
ม.3 หรือต่ำกว่า	3,822	4,158	4,510	-13,944	2,781	7,328	3,796	5,066	5,620	6,229	29,366
ม.6	1,052	1,148	1,245	-2,566	1,014	2,858	874	1,844	2,041	2,257	11,767
วิชาชีพ	2,420	2,441	2,653	17,657	5,046	12,737	9,233	9,266	10,298	11,433	83,184
ปริญญาตรี	2,325	2,293	2,487	10,623	3,911	10,155	7,109	7,208	8,000	8,869	62,980
สูงกว่าปริญญาตรี	276	182	196	247	254	659	451	467	518	574	3,824
รวม (คน)	**9,895**	**10,222**	**11,091**	**12,017**	**13,006**	**33,737**	**21,463**	**23,851**	**26,477**	**29,362**	**191,121**

ที่มา: "รายงานการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลแรงงานและประมาณการความต้องการแรงงาน" โดย กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กองเศรษฐกิจการแรงงาน, 2560, กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

จากรายงานการวิเคราะห์ประมาณการความต้องการแรงงานของกระทรวงแรงงาน ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกในช่วง พ.ศ. 2561–2570 โดยใช้การประมาณการของระดับการศึกษาวิเคราะห์ออกมาเป็นรายปีในภาพรวมพบว่า ระยะเวลา 10 ปี จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นประมาณ 191,119 คน โดยกลุ่มที่จะมีการจ้างงานมากที่สุด คือ กลุ่มวุฒิวิชาชีพ ซึ่งจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นถึง 83,184 คน กลุ่มวุฒิปริญญาตรีจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 62,980 คน และกลุ่มมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่า จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 29,366 คน ตามลำดับ

ใน พ.ศ. 2566 ประมาณการได้ว่าจะเป็นปีที่มีการจ้างงานมากที่สุดอยู่ที่ 33,737 คน รองลงมา คือ พ.ศ. 2570 จะมีการจ้างงานอยู่ที่ 29,362 คน และ พ.ศ. 2569 จะมีการจ้างงานอยู่ที่ 26,477 คน ตามลำดับ ในขณะที่ พ.ศ. 2561 เป็นปีที่มีการจ้างงานน้อยที่สุดอยู่ที่ 9,895 คน ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า จำนวนการจ้างงานจะเพิ่มมากขึ้น ตามความมั่นคงของโครงการและผู้ประกอบ

4. ช่องว่างทางทักษะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

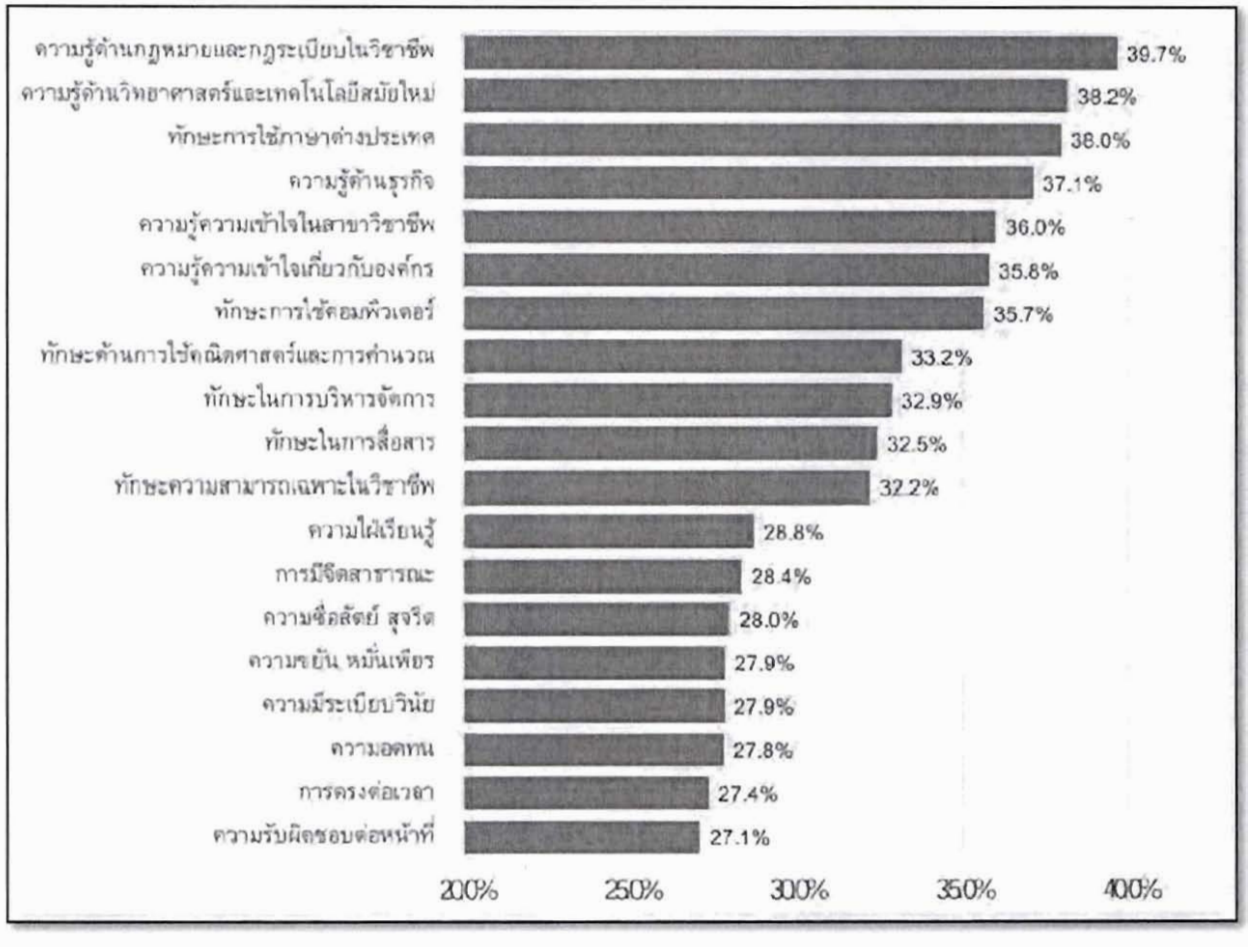

ภาพที่ 2 ช่องว่างทางทักษะในพื้นที่ EEC (คำนวณจากระบบ PMANP กระทรวงแรงงาน)

ที่มา: *รายงานการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลแรงงานและประมาณการความต้องการแรงงาน.* (น. 100), โดย กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กองเศรษฐกิจการแรงงาน, 2560, กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

ช่องว่างทางทักษะ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างทักษะที่นายจ้างคาดหวังจากแรงงาน เมื่อเทียบกับความสามารถที่แรงงานสามารถทำได้จริง เช่น กรณีค่าช่องว่างทางทักษะเท่ากับร้อยละ 25 สะท้อนว่าแรงงานที่ปฏิบัติงานมีความสามารถต่อการปฏิบัติงานต่ำกว่าเกณฑ์ที่นายจ้างคาดหวังไว้

จากภาพที่ 2 เป็นการแสดงช่องว่างทางทักษะของแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และพบว่าแรงงานที่ขาดทักษะความรู้ด้านกฎหมายและกฎระเบียบในวิชาชีพมีอัตราการขาดทักษะค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 39.7 รองลงมา คือ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ร้อยละ 38.2 ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศร้อยละ 38 ทักษะความรู้ด้านธุรกิจร้อยละ 37.1 และทักษะความรู้ความเข้าใจในสายอาชีพร้อยละ 36 ตามลำดับ ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นทักษะที่มีช่องว่างน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 27.1

ผู้ศึกษาเสนอแนะว่าภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านวิชาการแก่แรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนการเรียน การสอน หรือการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาชีพในสถาบันการศึกษาหรือสถานประกอบการ ตามทักษะที่มีประเด็นช่องว่างอยู่ในระดับสูง เนื่องจากแรงงานที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่นายจ้างคาดหวังนั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นแรงงานในสายวิชาการทั้งสิ้น เช่น แรงงานด้านกฎหมาย แรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงงานด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งหากภาครัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะตามผลการคำนวณจากระบบ PMANP (ระบบฐานข้อมูลแผนพัฒนากำลังคน ของกระทรวงแรงงาน) แล้วนั้น จะส่งผลให้ผู้ประกอบการ นายจ้าง มีโอกาสจ้างแรงงานจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ แก่ประประเทศไทย เช่น ปัญหาว่างงาน ปัญหาค่าแรง และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

5. ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

จากโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนต่างมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการจัดผังเมือง สิ่งแวดล้อม งบประมาณ ระบบสาธารณูปโภค และแรงงาน เป็นต้น โดยเฉพาะประเด็นด้านแรงงานเป็นที่กังวลของสังคมเป็นอย่างมาก ตั้งแต่การเริ่มโครงการ และขณะดำเนินโครงการ โดยสามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ

5.1 ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

จากการขยายอุตสาหกรรมโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้นั้น จำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีทักษะ ความสามารถเฉพาะด้าน เข้ามาร่วมงานกับผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นภาคบริหาร ภาคการผลิต หรือภาคสนับสนุนต่างต้องการแรงงานจำนวนมากทั้งสิ้น แต่ปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรรองรับการเรียนการสอนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น การผลิตเม็ดพลาสติกในอุตสาหกรรมพลาสติก นอกจากนี้ยังจะเกิดปัญหาจำนวนแรงงานไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ เนื่องจากประมาณการความต้องการแรงงานของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่าระดับการศึกษาของแรงงานที่คาดว่าจะมีความต้องการมากที่สุด คือ ระดับวุฒิวิชาชีพ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่า ซึ่งเห็นว่าแรงงานวุฒิวิชาชีพ หรือระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นที่ต้องการของ

ตลาดแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นอย่างมาก แต่ค่านิยมของสังคมไทยยังไม่ยอมรับการเรียนในสายวิชาชีพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นไปได้สูงที่มีโอกาสขาดแคลนแรงงานสายวุฒิวิชาชีพในหลายอุตสาหกรรม

ผู้ศึกษาเห็นว่าจึงควรมีการปรับค่านิยมของคนไทยในการเปิดกว้างยอมรับว่าการศึกษาในสายวิชาชีพนั้นสามารถนำมาประกอบอาชีพได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถสร้างฐานะที่มั่นคงได้ หรือควรมีการจัดหลักสูตรอบรมเร่งรัดระยะสั้นเพื่อให้ความรู้ที่จำเป็นแก่แรงงานตามกลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบกับการต่อยอดทางทักษะ ทางความรู้ ตลอดจนการให้ความรู้ใหม่แก่แรงงานที่ต้องการประกอบอาชีพในสายวิชาชีพแต่ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือจบการศึกษาไม่ตรงตามทักษะที่อุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องการ

อีกทั้งแรงงานระดับปริญญาตรีที่มีโอกาสขาดแคลนสูง เช่น แรงงานด้านกฎหมาย เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสด้านการค้า การลงทุน การประกอบอาชีพให้กับผู้ประกอบการและแรงงานต่างชาติ ซึ่งเป็นไปได้ที่จะเกิดปัญหาอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการแย่งอาชีพ ค่าแรง หรืออาชญากรรม เป็นต้น

ทั้งนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้วางแผนแรงงานเพื่อรองรับการจัดการด้านแรงงานในพื้นที่ดังกล่าว โดยจัดทำ “**แผนปฏิบัติการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (พ.ศ. 2560–2564)**” โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1) เพื่อผลิตกำลังคนให้มีคุณสมบัติตรงกับความความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2) เพื่อสนับสนุนการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยี นำไปสู่การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมต่อไป

สรุปแผนการพัฒนาบุคลากรในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2 แผนงาน ประกอบด้วย

1) **แผนเร่งด่วน** ใช้ดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2560–2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครูระยะสั้นเพื่อนำมาต่อยอดความรู้ให้กับแรงงานในสาขาวิชาที่ต้องการ พร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานและสมรรถนะวิชาชีพที่พึงประสงค์ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับสถานศึกษาในพื้นที่นำร่อง

2) **แผนปานกลาง** ใช้ดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2562–2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นในอุตสาหกรรมเป้าหมาย กำหนดมาตรการจัดตั้งสถาบันการศึกษา จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์วิจัย ตลอดจนการให้ทุนการศึกษาเพื่อส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง เป็นต้น

อีกทั้งจากแผนพัฒนาดังกล่าวยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือและเกิดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมเพิ่มเติมมากมาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ปรับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 โดยได้เพิ่มประเด็นด้านการพัฒนาในเขตพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้มีโครงการส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาต่อในสายอาชีพเพื่อประกอบอาชีพใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดนโยบายให้สถาบันการศึกษาจัดทำแผนเพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพอีกทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาทางนวัตกรรม และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในหลากหลายสาขาวิชา เช่น ด้านธุรกิจ ด้านการเกษตร ด้านภาษาอังกฤษ

เพื่อการสื่อสารระยะสั้น ด้านการจัดการศึกษารองรับสังคมผู้สูงอายุและอุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดแรงงานที่มีศักยภาพจากการศึกษานอกระบบ เป็นต้น

5.2 ปัญหาค่าจ้าง

จากพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 ที่เปิดโอกาสให้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ดังกล่าวอย่างไม่จำกัดจำนวน แต่ไม่ได้ระบุถึงสิทธิประโยชน์หรือข้อจำกัด ซึ่งเป็นที่กังวลว่าจะเกิดความไม่เป็นธรรมในค่าจ้าง หรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าวกับแรงงานไทย อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย ซึ่งส่งผลให้แรงงานไทยไม่อยากจะทำงานในเขตพื้นที่ดังกล่าว

ทั้งนี้หลังจากที่ได้มีมติปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ พ.ศ. 2561 ใน 7 กลุ่มจังหวัดแล้วนั้น (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มกราคม 2561 ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ รง 269/2561 ลงวันที่ 25 มกราคม 2561 เรื่อง การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ) พล.ต.อ. อดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ก็ได้สั่งติดตามผลกระทบจากการปรับขึ้นค่าจ้างดังกล่าว เนื่องจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำนั้นส่งผลต่อค่าครองชีพในวงกว้าง พร้อมทั้งได้แนะนำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการช่วยเหลือแรงงานและผู้ประกอบการ โดยกำหนดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแต่ละประเภทอีกด้วย

จากปัญหาขาดแคลนแรงงานและอัตราค่าจ้างข้างต้น ทำให้เห็นว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้นิ่งนอนใจกับปัญหาดังกล่าว ต่างได้ร่วมกันวางแผนเพื่อส่งเสริมและป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อแรงงานในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าการกำหนดแผนดังกล่าวจะไม่เป็นรูปธรรม หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการส่งเสริมอย่างจริงจังหรือการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เช่น กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาต่างได้ออกนโยบายส่งเสริมการเรียนเพื่อรองรับอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงแค่ระดับนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ไม่ได้ส่งเสริมค่านิยมและประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองหรือสังคมได้เห็นประโยชน์แท้จริง การตอบสนองต่อแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรือกรณีปัญหาค่าแรง รัฐบาลควรกำหนดหน่วยงานเพื่อเข้ามาดูแลอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ค่าครองชีพ ของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกโดยเฉพาะ เพราะเขตพื้นที่พัฒนาภาคตะวันออกแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศ เนื่องจากพระราชบัญญัติได้กำหนดให้สิทธิการค้า การลงทุน แก่ผู้ประกอบการ และแรงงานต่างชาติสามารถเข้ามาประกอบอาชีพได้อย่างเสรี อีกทั้งผู้ประกอบการและแรงงานต่างชาติยังได้สิทธิพิเศษเพิ่มเติมมากมาย ดังนั้นควรมีการกำหนดอัตราค่าจ้างอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงปัจจัยความเสี่ยงทางอาชีพ ปัจจัยความต้องการแรงงานตามอุตสาหกรรมแต่ละประเภท หรือปัจจัยด้านเชื้อชาติ เป็นต้น อันจะนำมาซึ่งแรงจูงใจในการประกอบอาชีพและลดปัญหาดังกล่าวข้างต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หรือ EEC เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อต้องการต่อยอดความสำเร็จจาก 5 อุตสาหกรรมเดิมในโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard) ซึ่งดำเนินการมานานกว่า 36 ปี ประกอบด้วยพื้นที่

3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา พื้นที่ดังกล่าวถือเป็นพื้นที่นำร่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบวงจร ตั้งแต่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณมากกว่า 7.13 แสนล้านบาท อีกทั้งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่ต้องการเปิดการค้า การลงทุนอย่างเสรี โดยรัฐบาลได้สนับสนุนโครงการพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นอย่างมาก และได้กำหนดขอบเขตการลงทุนเป็น 10 อุตสาหกรรม คือ 5 อุตสาหกรรมเดิมที่ดำเนินการอยู่แล้ว โดยจะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในอุตสาหกรรมมากขึ้น ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ 2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) อุตสาหกรรมการเกษตร และ 5) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร เป็นต้น อีกทั้งยังส่งเสริมการค้า การลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่เพิ่มเติมอีก 5 อุตสาหกรรม ซึ่งในอดีตยังไม่ได้รับการสนับสนุนการประกอบอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ 2) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ 3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ 4) อุตสาหกรรมดิจิทัล และ 5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร เป็นต้น โดยมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพิเศษภาคตะวันออก (สกรศ.) เป็นหน่วยงานในการประสานงานและดำเนินโครงการให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายหลักของ EEC คือ ต้องการยกระดับอุตสาหกรรมให้เท่าทันประเทศต่าง ๆ พร้อมกับเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว และเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาการประมาณการแรงงานของ กระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 พบว่าในระยะเริ่มต้นของโครงการพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อัตราความต้องการจ้างงานยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นของโครงการ การดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการและเชิญชวนให้ผู้ประกอบการมาลงทุน โดยจากประมาณการพบว่า อุตสาหกรรมที่จะเกิดการจ้างงานมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รองลงมา คือ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพและอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ซึ่งผลการประมาณการดังกล่าวได้ผลเช่นเดียวกันทั้ง การประมาณการราย 5 ปี และราย 10 ปี โดยสาเหตุที่เกิดการจ้างงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำนวนมากที่สุดนั้น ผู้ศึกษาคิดว่าอุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถเริ่มดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณหรือผู้ลงทุนจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่บริเวณภาคตะวันออกของไทยนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อีกทั้งยังมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่รองรับอยู่แล้ว จึงเป็นอุตสาหกรรมที่ถือว่าใช้เงินลงทุนน้อย แต่ต้องการแรงงานจำนวนมากเข้ามาร่วมขับเคลื่อนก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ในระยะเวลาน้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ และปีที่คาดว่าจะมีการอัตราการจ้างงานสูงสุด คือ พ.ศ. 2566 (ปีที่ 6) อยู่ที่ 33,737 คน ซึ่งนับว่าเป็นระยะสมดุลของโครงการที่การค้า การลงทุนต่าง ๆ อยู่ในระดับที่เหมาะสม อุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีความมั่นคง เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งให้อัตราการจ้างงานสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ในขณะที่แรงงานที่มีความรู้ด้านกฎหมายและกฎระเบียบในวิชาชีพมีอัตราการขาดแคลนแรงงานค่อนข้างสูง เนื่องจากการส่งเสริมบุคลากร ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นภาคการผลิตและภาคการบริการ แต่ภาคการบังคับใช้กฎหมายกลับยังไม่มีหน่วยงานใดให้ความสำคัญ

ในขณะที่กิจกรรม การดำเนินงานของอุตสาหกรรมนั้น ผู้ประกอบการหรือแรงงาน ต่างก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบทั้งสิ้น

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะต่อปัญหาการพัฒนาแรงงาน ดังนี้

1) ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียน การสอนในสายวิชาชีพตามกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างหลากหลาย

2) ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานภาคบริการ เช่น การกำหนดมาตรฐานการเป็นผู้ให้บริการที่ดี การส่งเสริมทักษะทางภาษา และการสนับสนุนด้านการศึกษา การอบรมให้ความรู้แก่แรงงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3) ควรส่งเสริมค่านิยมการเรียนในสายวิชาชีพแก่แรงงานไทย

4) ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะแรงงานในสายวิชาการ เช่น ด้านกฎหมาย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

5) ควรมีมาตรการกำหนดค่าจ้าง ผลตอบแทนให้แก่แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวในกรณีที่เป็นการปฏิบัติงานที่ใช้ทักษะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน

6) ควรจัดทำประมาณการแรงงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากยังมีบางอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถประมาณการแรงงานได้อย่างชัดเจน

จัดทำโดย
นางสาวโสรญา พิกุลหอม
กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ
โทร. 0 2244 2070
โทรสาร 0 2244 2058
Email : sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงาน, สำนักงานปลัดกระทรวง, กองเศรษฐกิจการแรงงาน. (กันยายน 2560). **รายงานการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลแรงงานและประมาณการความต้องการแรงงาน ของอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC).** กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2559). **คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน กระบวนการช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวรู้จักอาชีพ.** สืบค้น 25 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/vgnew_th/c045afa055e4df89fb93644b3823d911.pdf

ธันยาพร เล้าโสภาภิรมย์. (27 เมษายน 2560). **ท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ โอกาสทองของไทยในอาเซียน.** สืบค้น 28 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/3526

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (สิงหาคม 2560). **แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2560-62 อุตสาหกรรมรถยนต์.** สืบค้น 31 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/cf250dec-3bbe-4629-8a6b-40f7937eee4b/IO_Automobile_2017_TH.aspx

ประชาชาติธุรกิจ กราฟิก. (พฤศจิกายน 2558). **มติ ครม. 17 พ.ย. 2558 เห็นชอบข้อเสนอ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย.** สืบค้น 1 มิถุนายน 2561 จาก https://sites.google.com/site/fffpg1999/3-2-mti-khrm-wan-thi-17-phvscikayn-2558

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (28 มิถุนายน 2559). **โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development).** [มติคณะรัฐมนตรี]. สืบค้น 10 มิถุนายน 2561 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program23.jsp?top_serl=99320088&key_word=&owner_dep=&meet_date_dd=28&meet_date_mm=06&meet_date_yyyy=2559&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

_____. (30 มกราคม 2561) **การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ.** [มติคณะรัฐมนตรี]. สืบค้น 10 มิถุนายน 2561 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program23.jsp?top_serl=99327534&key_word=&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=269&doc_id2=2561&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

ระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ. **คำจำกัดความของแต่ละสาขายุทธศาสตร์.** สืบค้น 20 มิถุนายน 2561 จาก https://www.nrms.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/255911061328545615277.pdf

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (มิถุนายน 2560). Industry Focus **ต่อยอดอุตสาหกรรมเดิม เติมอุตสาหกรรมใหม่ กลไกขับเคลื่อนประเทศ.** สืบค้น 4 มิถุนายน 2561 จาก http://www.fti.or.th/2016/thai/ftitechnicalsub.aspx?sub_id=96

สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (มิถุนายน 2560). **รายงานฉบับสมบูรณ์การวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร.** สืบค้น 20 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.ipthailand.go.th/images/medtrend/Medical_Hub_120960.pdf

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. **พระราชบัญญัติ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561.** สืบค้น 20 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.eeco.or.th/content/eec-act-TH

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (พฤศจิกายน 2559). **แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2564.** สืบค้น 20 พฤษภาคม 2561 จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6381

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2559). **เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่ออนาคตของ ASEAN.** สืบค้น 15 พฤษภาคม 2561 จาก www.boi.go.th/upload/.../BOI-book%202016-EEC-EN-TH-20161129_88126.pdf

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **ข้อมูลพื้นฐาน 3 จังหวัด ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก.** สืบค้น 15 พฤษภาคม 2561 จาก http://www.onep.go.th/eurban/images/PDF/7-2.pdf

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สำนักภาษาต่างประเทศ (กุมภาพันธ์ 2561). **Medical Tourism กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ.** สืบค้น 25 พฤษภาคม 2561 จาก http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/content/file_1519962396.pdf

Economic Intelligence Center. (กุมภาพันธ์ 2561). **เจาะลึกอุตสาหกรรมเด่นขานรับโครงการ EEC.** สืบค้น 25 พฤษภาคม 2561 จาก https://thaipublica.org/2018/02/scb-eic-eec-15-2-2561-1/